

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Cūkgaļa

18-19.10.2018 Briselē

Darba kārtība:

1. Tirgus situācija un prognozes;
2. Dzīvnieku veselība;
3. Tirgus pieejamība;
4. Dzīvnieku labturība;
5. Situācija ar pārstrādātu dzīvnieku valsts izcelsmes olbaltumvielu atgriešanu tirgū ņemot vērā EFSA ziņojumu.

1. Informācija un viedokļu apmaiņa par cūkgaļas tirgus situāciju

Dalībvalstis ziņo par katras valsts situāciju, daudzas valstis tai skaitā Latvija ziņo par zemajām cūkgaļas iepirkuma cenām attiecībā pret graudu cenu, šobrīd ES cūkkopībā lielākā problēma pārdošanas cenas nesedz pašizmaksu. Vairums ziņotāju informē par augstajām graudu cenām (vidēji + 60 EUR) pret 2017. gadu. Vidēji ap 200 EUR/t. Barības izmaksu pieaugums +20%. Papildus šim faktoram ļoti ietekmē Āfrikas cūku mēra klātbūtne ES. Ir ierobežojumi tirdzniecībai, eksportam. Eiropas Savienībā (ES) cūkgaļas cenas strauji nokrita pēc Āfrikas cūku mēra (ĀCM) atklāšanas Beļģijā pie Francijas robežas, meža cūkām. Sivēnu cena šobrīd kritiski zema 33,6 EUR gab. jeb -23,1%. ES cūkgaļas cenas ir zemākās salīdzinot pēdējo četru gadu vidējās cenas (145eur/100kg). Papildu spiedienu rada vēsturiski zemākās eksporta cenas no ES galvenajiem konkurentiem (ASV, Brazīlija un Kanāda).

Eiropas Savienībā samazinājies vaislas cūku skaits, salīdzinot ar 2017. gadu. Samazinājies arī grūsno cūku skaits par -2,8%. Palielinājies nokauto cūku skaits +2,4% salīdzinot ar 2017. gadu.

Pēdējie 2018. gada datu apkopojumi parāda tendenču maiņu galvenajās cūkgaļas ražotājvalstīs (salīdzinājumā ar 2017. gada decembra datu apkopojumu). Rumānijā -70 000 galvas, Polijā -37 000 un Vācijā -47 000. Tika konstatēti būtiski sivēnmāšu skaita samazinājumi, ko daļēji kompensēja pieaugums Spānijā (+57 000) un Itālijā (+26 000). Polijas gadījums ir īpaši nozīmīgs, jo ganāmpulks kopš 2015. gada pastāvīgi pieauga. Kopumā ES cūku skaits samazinājies par 0,7%. Tomēr cūku skaita samazinājums ES vēl nav ietekmējis ražošanas rādītājus. ES cūkgaļas produkcija 2018. gada pirmajā pusē palielinājās par 3,7%, ko noteica ievērojams Spānijas (+8%), Polijas (+9%), Nīderlandes (+6%) un Dānijas (+4%) kaušanas apjomu pieaugums. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, paredzams kopējais pieaugums + 1,5%. Tiek prognozēts, ka ražošana samazināsies 2019. gadā (-1%), jo tiek samazināts ganāmpulku lielums dēļ augstajām graudu cenām.

Pasaules tirdzniecības līgumu maiņa varētu radīt būtiskas pārmaiņas tirdzniecības un preču plūsmā 2018. gada otrajā pusē, sakarā ar dažu valstu savstarpējās tirdzniecības spriedzi. Kā arī iespējamo Āfrikas cūku mēra (ĀCM) izplatību Āzijā. ĀCM šobrīd jau nekontrolēti un strauji izplatās Ķīnā, kas ir lielākā pasaulē cūkgaļas ražotāja un importētāja. ĀCM ir arī ES dalībvalstis, līdz ar to ir apgrūtināta šo valstu eksporta iespējas uz atsevišķām trešajām valstīm.

Ķīna aprīlī paaugstināja ASV cūkgaļai tarifus par 25%, bet jūlijā vēl par 25%, savukārt Meksika ir noteikusi zemāku tarifu (jūnijā - 10%, kopš jūlija - 20%). ASV kopējais eksporta apjoms janvārī-jūlijā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieauga par 9%, eksports uz Ķīnu ievērojami samazinājās (-17%), bet Meksikā - nedaudz (-1%). ES ir sākusī eksportēt saldētu cūkgaļu uz Meksiku, bet apjomi joprojām ir nelieli. Ņemot vērā Krievijas ilgstošo eksporta aizliegumu Brazīlijai, tā ievērojami vairāk eksportē uz Ķīnu, kur tieši konkurē ar ES cūkgaļu. Ķīna joprojām ir galvenais ES cūkgaļas eksporta galamērķis, kas 2018. gada pirmajos septiņos mēnešos bija 35%, kam seko Japāna ar 12%. Šajā periodā eksports uz Ķīnu bija relatīvi stabils, bet salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu samazinājās par 2%. Būtiska ir eksporta samazināšanās uz Honkongu (-36%), bet to kompensēja palielinātais eksports uz citiem galamērķiem - Dienvidkoreja (+16%), Filipīnas (+ 11%), ASV (+14%), Ukraina (+34%) un Vjetnama (+33%). Kopumā ES eksports pieauga par 1%, palielinoties par 3% cūkgaļai un 4% samazinoties subproduktiem. Tiek prognozēts, ka ES cūkgaļas eksports gada laikā pieaugs par 2,5%.

Viedokļu apmaiņa Civilā dialoga grupā (CDG)

COPA-COGECA izteica bažas par ES cūkgaļas tirgus nākotni. Šobrīd, ne tikai gaļas pārdošanas cenu līmenis nesedz ražošanas izmaksas augstās graudu cenas dēļ, bet arī ĀCM izplatības dēļ. Piemēram, Beļģijas gadījumā. Kāda būs ietekme uz ES tirgu, ja slimība skars vienu vai vairākas galvenās cūkgaļas eksporta ES dalībvalstis?

Tāpēc COPA-COGECA pieprasīja ārkārtas rīcības plānu ES cūkgaļas tirgum, lai risinātu krīzi.

2. Dzīvnieku veselība

Līdz šā gada, 17 oktobrim reģistrēti 4263 ĀCM uzliesmojumi, no kuriem 3460 mežacūku populācijā un 1203 mājas cūku saimniecībās, galvenokārt Rumānijā (vairāk nekā 1000). Viena no galvenajām prioritātēm ir palielināt izpratni par ĀCM slimību visā ES, arī dalībvalstīs, kurās nav ĀCM. Samazināt mežacūku populācijas blīvumu bioloģiskās drošības nolūkā. ĀCM šobrīd nekontrolējami izplatās Ķīnā un nav prognozējamās sekas. Ķīna uzsākusi sarunas ar Japānu par ĀCM reģionalizācijas principu atzīšanu. Arī ES ved sarunas ar Ķīnu par reģionalizācijas atzīšanu. Nepieciešama internacionāla kooperācija slimības apkarošanā un kontrolē. ES jau ir ieguldījusi 25 miljonus vakcīnas izstrādē. Laika periodā no 2013 – 2018. gadam kopā ĀCM apkarošanas un kontroles pasākumiem ir iztērēti 59,2 milj. EUR. Papildus nauda piešķirta ārpus ES esošajām valstīm, ĀCM kontroles pasākumiem. Nepieciešama ilgtermiņa politika mežacūku populācijas uzraudzībai un kontrolei. Skartās dalībvalstīs pieprasa kompensēt tirgus zaudējumus cūku audzētājiem, kuri atrodās III ĀCM zonā. EK pārstāvis informē par jaunu piedāvājumu zonēšanas principam, jo esošā kārtība nav devusi rezultātu. Tiek pieprasīts vienāds biodrošības standarts visās dalībvalstīs. Kam EK nepiekrīt, jo ir dažādas situācijas dalībvalstīs.

3. Tirgus pieejamība

ES un Japānas: Gaļai ir sarežģīti piekļuves noteikumi ar pārejas periodiem, līdz būs spēkā galīgie preferenču nodokļi. Piemēram, desām pārejas periods ir pieci gadi. Attiecībā uz cūkgaļu nebūs kvotu, bet tarifu samazināšana.

Mercosur: Pēdējā sanāksmē septembrī netika gūti panākumi. Gaidāmās vēlēšanas Brazīlijā un ekonomiskās grūtības Argentīnā ir šķēršļi. Eiropas Komisija nosūtīja Mercosur vēstuli ar galveno

problēmu sarakstu. Ir bažas par atšķirīgiem standartiem dzīvnieku veselības un vides aizsardzības prasībām ES un Dienvidamerikas valstīs ar kurām norit sarunas par savstarpējiem tirdzniecības līgumiem. EK atbildēja, ka attiecībā uz iespējamo Brazīlijas cūkgaļas importu ES: importam netiks piemēroti ES piemērojamie standarti.

Turpmākie pasākumi saistībā ar SPS šķēršļiem: galvenā uzmanība tirdzniecības partneru atzīšanai par reģionalizācijas principu. Ņemot vērā ĀCM konstatēšanu Beļģijā, pieaug to trešo valstu saraksts, kuras ievieš aizliegumu attiecībā uz cūkgaļu un to produktiem, kuru izcelsme ir ĀCM skartās dalībvalstis. EK un dalībvalstis dara visu iespējamo, lai pārliecinātu trešās valstis piemērot OIE reģionalizācijas principu. Tomēr līdz šim tas nav izdevies.

Turklāt šobrīd ASV nolēma aizliegt eksportu no visas Polijas teritorijas, pamatojoties uz negatīviem audita rezultātiem uz vietas valstī.

EK piekrīt, ka ES ĀCM reģionalizācija ir sarežģīta, un tā nav viegli saprotama tirdzniecības partnervalstīm, neraugoties uz daudzajiem semināriem un mācību braucieniem, kas organizēti trešās valstīs.

4. Dzīvnieku labturība

Action GroupHouse Net prezentācija par pētījumu, kas palīdzēs izstrādāt stratēģiju, lai novērstu astu košanu grupās turētām cūkām.

Francijas pētniecības institūta INRA pārstāvis iepazīstināja ar notiekošās izpētes veikšanu. Trīsdesmit valstis, kas piedalās projektā. Prezentācijā nebija iekļauti starpposma rezultāti, bet uzskaitītās aktivitātes, kas jau ir pabeigtas un kuras jāpabeidz līdz projekta perioda beigām (sākas: 2016. gada marts, beidzas: 2020. gada februāris). Sīkāka informācija tīmekļa vietnē: www.grouphousenet.eu

Progresu ziņojums par ES deklarāciju par cūku ķirurģiskās kastrācijas alternatīvām:

Ir ieviesti profilaktiskie pasākumi (barība un ģenētika), lai samazinātu kuļļa smakas cēloņus, un kaušanas uzņēmumos ir izstrādātas efektīvas metodes, lai atklātu kuļļu smaku gaļā. Lielās cūkgaļas piegādes ķēdes astoņās lielākajās cūkgaļas ražotājvalstīs ir noteikušas kastrācijas pārtraukšanas risinājumu virzienus. Starp dalībvalstīm joprojām pastāv lielas atšķirības, par alternatīvām ķirurģiskai kastrācijai. No nekastrēšanas vispār, līdz imunokastrācijai. Nozare jau ir veikusi daudzas darbības, lai liela daļa sivēnu šodien netiktu kastrēti vai kastrēti ar atsāpināšanu. Arī imunokastrācija ir ieguvusi zināmu tirgus daļu. Tomēr 100% mērķis vēl nav sasniegts, un tam vēl nepieciešams laiks, lai izstrādātu turpmākus pasākumus un saņemtu nozares atbalstu dažādām metodēm.

Vides un dzīvnieku aizsardzības organizācijas iebilst, ka attiecībā uz mērķa 100% sasniegšanu joprojām ir daudz vēl jādara. COPA-COGECA argumenti šim apgalvojumam:

- Bez patērētāju piekrišanas atsevišķām ģirurģiskās kastrācijas alternatīvajām metodēm, nozare varētu apdraudēt gaļas tirgu;
- Kastrētajiem vīriešu kārtas dzīvniekiem ir labāka barības konversija;
- Vietējās anestēzijas iespēja nav brīvi pieejama daudzu dalībvalstu lauksaimniekiem, jo nav adekvāts piedāvājums reģistrētām anestēzijas, anelģēzija zālēm;

5. Situācija ar pārstrādātu dzīvnieku valsts izcelsmes olbaltumvielu atgriešanu tirgū ņemot vērā EFSA ziņojumu

Cūku PAP izmantošana mājputnu barībā tiek uzskatīta par pirmo soli, nevis mājputnu PAP, cūku barībā. Jo cūku barība ļoti bieži satur piena sastāvdaļas. Tas radītu lielu skaitu viltus pozitīvu testa rezultātu. Iespējas tiek izskatītas riska pārvaldībā.

Atskaiti sagatavoja eksperte

Dzintra Lejniece